

– Ne, ni najmanje. Pa pogledajte šta se sve prodaje: od čajeva koji leče sve bolesti, sprava koje vas za dva meseca naprave na Mister univerzuma, krema od kojih nestaju godine sa vašeg lica, petparačke pameti u raznim „kaludjerima“ koji su prethodno prodali svoje skupocene automobile, da ne pričam o onim običnim proizvođačima koje smo izmislili da bi život učinili mnogo komplikovanijim, nego što već jeste. I zašto bi onda prodaja nečega tako važnog, velikog, nikad dovoljnog, bila neuobičajena?

Vasilije je bio mrtav ozbiljan, ni traga šale nije bilo u njegovoj priči. On je stvarno mislio što je govorio.

– Vi to stvarno mislite? Izvinite, isprva mi je delovalo kao šala. Ne mogu reći da je to što govorite bez smisla, ali Vasilije, ko bi, za početak, bio toliko nekritičan ili imao smelosti da stane pred ljude i kaže ja sam taj? Ko bi se usudio reći „ja znam“, ja ću vam otkriti tajnu svemira?

– Vi! Prvog kupca već imate, nije li to odličan znak? Bez registrovane firme i bilo kakve reklame, došao Vam čovek i hoće da kupi. Ne vidim čemu dvoumljenje?

– Hahaha, tek tako?.. Dobro, pomenuli ste firmu. Recite mi kako da registrujem tako nešto, ne verujem da u Agenciji za privredne registre postoji takva vrsta delatnosti?

Iako naviknut na neordinarno, Adam je sad već bio u čudu da uopšte priča o takvim stvarima, no nije mogao ni da prekine, kopkalo ga je dokle će ići ta priča.

– Pustite to, tehnikaliije. Ja bih to registrovao kao obrazovanje ili neko društvo, udruženje, no to stvarno ne bi trebalo da bude problem. Problem je da li Vi to hoćete?

– Moram da razmislim Vasilije. Shvatićete da se ova-

kve ideje i ponude ne čuju svaki dan. Priznajem da ste mi dali temu za razmišljanje.. A ako nije tajna, recite mi šta je to Vas motivisalo da se odlučite da kupite „mudrost“?

– Adame, sad Vi mene terate da se ponovo zamislim. Nemojte se ljutiti, ali takvo pitanje mudar čovek ne bi smeo da postavi. Odbijam Vam to na zbunjenost ovom situacijom, mada se mudar čovek i ne zbunjuje. Zašto bi ptica u nebo, riba u dubine, vuk što dalje u šumu? Mir Adame, mir u dubinama, visinama i daljinama – duha. Trebam li to dalje pojašnjavati?

– Ne, razumem, i ne ljutim se. Prosto sam stekao utisak iz ovog kratkog razgovora da ste mudar čovek, a niko ne traži ono što ima, već ono što nema. Zato sam se upitao šta bi bio Vaš povod za ovakav potez?.. Ali ako je to odgovor, prihvatam.

– Izvinjavam se. Mudra opaska, eto zato sam ja došao kod Vas, a ne Vi kod mene, i očigledno nisam pogrešio. Vrlo je jednostavno. Ja sam inače radio u Državnoj bezbednosti, od pre mesec dana sam u penziji. Imam pedeset i pet godina i suprugu mladju dvadeset godina od mene. Ona me vara, provereno. Ne mogu da se odlučim da li da samo izvršim samoubistvo, ili da prvo ubijem nju, pa onda sebe? Ne mogu da procenim šta je tu ispravno, gde je istina, ljubav, šta je dobro, šta zlo? Znete, u takvim stvarima čovek bi trebao da bude siguran da čini pravu stvar. – rekao je to kao da traži savet za kupovinu kuće ili automobila.

Adam je zanemio. Od ovakvog čoveka je očekivao razne moguće odgovore, ali ovakav ne. Odmah se pokazao što ga je uopšte pitao. Zašto uopšte priča dalje sa njim? Toliko je sve suludo, da mu pade na pamet da nije ovo neka skrivena kamera? Nemoguće, niko ovde nije

mogao ući da postavi bilo kakve kamere, sem ako Vasilije nema neku na sebi, ipak je on bivši agent? Ma da, a gde bi bila, u dugmetu od mantila? Ili je to neka DB-ovska ujdurma, provokacija? Ali zašto njemu, on je samo jedan osrednji izdavač? Možda je uradio nešto što nije smeo, zamerio se nekome, izdao neku knjigu u kojoj ima nečega sumnjivog? Dakle stvarno suludo, no sad nije bilo nazad, nešto je morao reći. Razgovor takvog tipa se ne prekida ćutanjem.

– A da se jednostavno okrenete i odete? Da se razvedete?

– Hahaha, Adame, Adame.. Takav odgovor sam mogao dobiti od prvog prolaznika na ulici. Naravno da postoji i ta opcija, iako je najmanje verovatna. Meni treba mudra odluka, ne jeftin savet.

– Hm.. I to je tačno. Pitanje jeste ozbiljno i treba to detaljno razmotriti. A jeste li razmišljali da odete možda još negde da potražite pomoć, da možda sa nekim ko je više u poslu savetovanja potražite rešenje. Hoću reći da sam ja, iako Vi to negirate, samo čovek koji se bavi izdavaštvom.

– Lukavo Adame, mada malo providno. Vrlo pristojno me pokušavate uputiti na psihijatra i pobeći iz ove neugodne situacije. I da odem tamo, šta bi on mogao? Da mi prepíše lekove? Ili da analizira moje detinjstvo? Ili da sa mnom prebira po razlozima za i protiv? Konačno da me zatvori u bolnicu? Ne, ja nisam lud, makar na prvi pogled izgledalo. Ovo je racionalno razmišljanje racionalnog čoveka. Potpuno sam svestan i razloga i posledica. Ono što ja ne mogu da dokučim jeste istina ovog života, smisao, poenta. Samo tu vidim odgovor na moje pitanje.

– Bogami teško je sa Vama Vasilije. Mislim da ipak

potcenjujete psihijatre i psihologe, ima tu i mudrog sve-
ta, pogotovo medju onima koji se bave i psihoterapijom.

– Ne kažem da nema, ali je to usko, strukom profili-
sano. Meni treba cela slika, koju oni iz razloga uokvira-
vanja u svoj profesionalni identitet teško mogu videti.

– Da, Vi tražite tzv. velike istine.. Neko svešteno lice
možda? Jasno Vam je da jedino dogma ima konačne od-
govore na tako visoke zahteve za istinom?

– Nemojte opet. Bibliju znam skoro napamet, izve-
sno bolje od mnogih sveštenika. Poznata mi je hrišćan-
ska pozicija u svemu ovome i ne zadovoljava me.
Mislim da znate o čemu govorim, vidim da imate krst
na stolu, pretpostavljam da ste i Vi familijarni sa tom
materijom.. inače je vrlo lep..taj krst, gde ste ga uzeli?

– Jeste, lep je. Dobio sam ga na poklon od jednog
sveštenika, inače je sa Ostroga.

– Nisam video takav, no dobro.. Malo me ipak potce-
njujete Adame. Zar stvarno možete pomisliti da neko ko
je ceo život tražio dokaze, čitao izmedju redova, proce-
njivao ljude, bavio se tajnovitim, nalazio detalje koji su
drugima promakli, rasplitao zamršena klupka i sl.; zar
vam može delovati uverljivo da je neko takav propustio
da sagleda sve dostupne mogućnosti?

– Uh... Namučiste me Vasilije.. Odustajem. Osim
ovoga što sam već rekao, nemam ideju kako bih Vam u
ovom trenutku mogao pomoći i mislim..

– Stanite. Dosta Vam je ovog mog „ludila“ za danas,
znam, ali Vas molim da razmislite o sledećem predlogu.
Platiću Vam svaki sat Vašeg vremena onoliko koliko
zbirno vrede ove knjige koje ste izdali, a tiču se filo-
zofskog. Računam da je to prilično solidan novac, iako
sam svestan da mudrost nema cenu koja bi bila adek-
vatna njenoj vrednosti. Pritom ne očekujem ništa više

od onoga što mi možete pružiti i prihvatam taj rizik. Ako budem zadovoljan postignutim, ja ću Vam otvoriti i pravu firmu za prodaju mudrosti; ako ne budem, ništa, novac ostaje Vama i ja odlazim svojim putem. Nemojte mi sad odgovoriti, neka Vam to prenoći, i to dva puta, da budete sigurni. Ja ću doći u petak, prekosutra, tačno u deset sati ovde kod Vas, i prihvaćiću bez pogovora šta god budete odlučili.. Pozdravljam Vas Adame.

Pozdrav je izgovorio već stojeći, uz pogled koji nije ostavljao mogućnost nikakvog daljeg komentaranja. Adam je takodje ustao očekujući rukovanje, no Vasilije se samo okrenuo i izišao.

Kao da mu se mozak zaustavio, Adam je stajao desetak sekundi i gledao u vrata. Čudnog li čoveka, bilo je jedino što je mogao izvući iz magle u glavi. Došlo mu je da se uštine da proveriti da ne sanja. Seo je, ili pre, srušio se u stolicu. Gledao je načeti rukopis ispred sebe, zatim stolicu preko puta, gde je do malopre sedeo Vasilije, onda kroz prozor, pa opet u rukopis. Ništa od toga faktički nije video; bila je to čista mehanika, pogled čoveka koji je duboko u mislima. Isprva polako, onda sve brže, misli su nadirale sa svih strana. Jurile su po njegovoj svesti kao divlji konji u zaglušujućem galopu, tako da je tek ponešto u tome razaznao

Odakle se pojavio ovaj čovek? Kako je baš njega odabrao? Jeste nešto objasnio u tom smislu, raspitivao se, no nije on jedini koji se bavi takvom literaturom i čita takve knjige. Toliki izdavači, autori, na kraju sami filozofi, teolozi, drugi ljudi od struke?.. *„Da kupi „mudrost“??.. Kao da je to pileća pašteta, ranac za školu ili somotske pantalone??.. Činjenica, doduše, da bi to bilo sjajno kad bi moglo, ko ne bi poželeo da plati takvu robu? Tako nešto je uvek zanimljivo za kupiti.. I taj njegov ne-*

prijatno direktan ton.. Jel to nešto što ih uče u DB-u, ili je on prosto takav? Neugodno, nezgodno, pomalo i jezivo..“ To malo priče sa njim je bilo pravo fakirsko iskustvo sedenja na ekserima.. I sad njemu treba da pomogne!? I još u čemu, da odluči da li da ubije samo gospodju ili i sebe, ili možda u paketu!?.

„Jeziv tip zaista.. Možda je to vezano i za taj posao kojim se bavio. Tajne službe, zavere, špijuniranje, prislušivanje, pištolj, pretnja, sila, i sl.; sve to veliku većinu ljudi uznemirava.. Krivica verovatno, to je stanje prirodjeno čoveku kao noga ili oko, jer nema živih svetaca. Nema tog ko nije bar pomislio, ako već nije učinio neki prestup. Makar se pogrešno parkirao ili prihvatio kursor veći od onog koji treba, sve to ostavi neki trag u našoj podsvesti. Često toga čovek nije ni svestan, dok ga prisustvo ovakvih ljudi ne aktivira. Tako, uostalom, i sa psihijatrija preispitujemo svoju normalnost, sa sveštenicima grešnost, sa zubarima neminovno pomislimo na svoje zube.. A Vasilije jeste delovao kao paradigma preteće sa-vesti – neumoljiv, nemilosrdan, neizbežan..

Vasilije.. Leži mu i to ime.. Malo arhaično, sa finom primesom intelektualnog, ne tako često, plus što dužinom odaje ozbiljnost; pravi izbor njegovih roditelja. „Nomen“ ovde i ima značenje..ili bar neku simboliku.. Ma kakvo crno ime, ovde se pokreću mnogo ozbiljnija pitanja“..

Ustao je, otvorio prozor i udisao reski vazduh ranog proleća. Iako mu je firma bila u centru grada, sama ulica je imala red velikih kestena sa obe strane, tako da se to bujno drveće uspevalo nekako izboriti sa smogom. Smešteni na prvom spratu stare, predratne zgrade, prozori njegove kancelarije su bili tačno u visini krošnji. Grane su skoro dodirivale okna i to je činilo vizuelni utisak da se nalazi usred nekog parka, što je za Adama

bio najlepší mogući pogled. Voleo je da posmatra zanošenje grana na vetru, da sluša šuštanje lišća; divio se toj kompoziciji slike i zvuka, koju su stvarale dve prirode u nečemu što je ličilo na ljubavnu igru. Vetar, grane i lišće, potpuno i savršeno poklapanje.. I sada su plesali svoju igru i to ga je umirivalo.

Bura se lagano stišavala i Adam se vraćao u normalu. Zatvorio je prozor, vratio se za sto i razmišljao o toj nelagodi koju je osećao u prisustvu Vasilija. Otkud to u toj meri? „*Koju crtu sam ja prešao i kad?*“, pitao se. Šta ako je ovo neka istraga? Možda samo počinje ovom provokacijom? Prelistavao je stranice svog života unazad, tražeći neko ogrešenje na koje je možda zaboravio. Nije bilo u njegovoj biografiji ničega spektakularnog ni tajnovitog, ali opet.. Ne, nije mogao da se seti nikakvog zakonskog prestupa, naročito takvog koji bi bio zanimljiv na nivou državne bezbednosti. Zaključio je da je ipak u pitanju samo osećaj te opšte grešnosti, nasledjene od njegovog pradaavnog imenjaka i praoca..

Da nije Vasilije možda poslat da ga „vrbuje“? Čuo je Adam da te službe imaju svoje ljude u svim sferama društva. Možda je ovo samo provera, test da vide kako će reagovati? Ipak se tu iznosi pretnja samoubistvom, ubistvom, nešto što bi verovatno trebao nekome prijaviti. Da, ali zašto bi rekao da je radio u DB-u? Na kraju, od skora je i u penziji. A šta ako je baš u tome stvar, nešto kao dvostruka igra, nešto što su pretpostavili da će pomisliti i progutati udicu?

Nemoguće, malo je preterao sa paranojom. Nelagoda postoji, ali ne mora nužno biti vezana za konkretnu pretnju. Više to miriše na nemir iskušenja, na neku pitalicu koja mu je poslata ciljano. Sve ovo što je danas doživio prosto ima drugačiju specifičnu težinu od kon-

statacije neordinarnog. Ako ništa drugo, nije baš svakodnevna stvar da neko u njemu probudi toliko asocijacija, čak i pored njegove sklonosti da analizira sve i svašta. Biće da je cela priča nagazila na neku osetljivu tačku u njemu, otškrinulo neka vrata koja vode u nepoznato. Na to je upućivao i pomalo iznenadjujući emotivni skor: nešto straha, nešto manje radosti i najviše napetog iščekivanja.

Na momenat ga je to sa radošću iznenadilo, ali je ubrzo shvatio da je ova ideja možda ona karika koja nedostaje izmedju njega i ljudi. Kao da se pojavio neki zasad imaginarni most preko koga on može do njih i oni do njega, nešto što mu je dosad izmicalo. Čak i te knjige koje je izdavao možda nisu bile više od pokušaja pravljenja takvog jednog prelaza. Brinula ga je sve više ta izdvojenost, plašio se da će u godinama koje dolaze biti prekinuta i ta slabša nit koju je svesno nastojao da održi u relaciji sa ljudima. Ako toga nestane, završiće sam i star, a kako je krenulo, taj ishod je bio sve izvesniji. Neće to, naravno, biti bukvalno; ima porodicu, sestru, rodjake, par dobrih prijatelja, no nije on ni njima skroz pripadao. Koliko god da je to želeo nije uspevao ni sa njima da izgradi tu suštin-sku sponu, taj duhovni, ne samo emotivni spoj i zato je ovo ličilo na priliku koju je čekao.

Kada bi to uspelo, mislio je, onda bi mnogo toga došlo na svoje mesto. On bi se našao možda baš u onoj zemlji koju traži ceo život, tamo gde neće morati da menja glas, gde će ga čuti jasno i glasno. Dobio bi šansu da izveze jače niti, kako prema ljudima uopšte, tako i prema svojim bližnjima. Verovao je da bi ga i ti njegovi konačno potpuno razumeli, da bi kroz to definisanje novog životnog opredeljenja i njima predočio svoju pravu prirodu.